

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

KATEDRA EKOLOGIE

Fakulta životního
prostředí

VYHODNOCENÍ STAVŮ SPÁRKATÉ ZVĚŘE VE VYBRANÝCH OBLASTECH
ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE: prof. RNDr. VLADIMÍR BEJČEK, CSc.

BAKALANT: TOMÁŠ ČÁP

2019

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tomáš Čáp

Územní technická a správní služba

Název práce

Vyhodnocení stavů spárkaté zvěře ve vybraných oblastech České republiky

Název anglicky

71/5000 Evaluation of ungulates game in selected areas of the Czech Republic

Cíle práce

Stanovení početních stavů prasete divokého a jelena siky ve vybraných honitbách na Litoměřicku a Karlovarsku. Vyhodnocení škod zvěře na lesních porostech a v agrocenózách. Návrh opatření na udržování optimálních stavů.

Metodika

Informace a materiály pro svoji práci jsem získával z odborné literatury, zabývající se spárkatou zvěří, tak i z přístupných dokumentů na internetu. Jako zdroj informací k napsání teoretické části jsem využil publikací získaných v knihovně a dále jsem čerpal z databází Českého statistického úřadu, internetových stránek a interních sdělení. Pro vypracování kapitol týkajících se hodnocení stavů zvěře ve vybraných lokalitách jsem využil informací získaných při konzultacích na Odboru životního prostředí Městského úřadu Litoměřice a při konzultacích s Ing. Rostislavem Krejzkem lesním správcem pro LS Toužim (Lesy ČR). V šesté kapitole jsem čerpal informace z měsíčníku pro myslivce a přátele přírody "Svět myslivosti", který jsem využil spolu s měsíčníkem Českomoravské myslivecké jednoty "Stráž myslivosti" k napsání kapitoly osmé škody působené zvěří.

Doporučený rozsah práce

50 str

Klíčová slova

Spárkatá zvěř, jelen Sika, prase divoké, normovaný stav zvěře, plán lovu zvěře, jarní kmenový stav zvěře, honitba

Doporučené zdroje informací

ČERVENÝ, J. – ÚSTAV BIOLOGIE OBRATLOVCŮ (AKADEMIE VĚD ČR). *Encyklopedie myslivosti*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. ISBN 80-7181-901-8.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. LESNICKÁ A DŘEVAŘSKÁ FAKULTA, – HANZAL, V. – HART, V. – NOVÁKOVÁ, P. *Myslivost : návody do cvičení*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2018. ISBN 978-80-213-2870-9.

HROMAS, J. *Myslivost*. Písek: Matice lesnická, 2000.

ŠTOCHL, S. – TRIPES, O. – HANZAL, V. *O zvěři a myslivosti*. České Budějovice: Dona, 2000. ISBN 80-86136-64-7.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – FŽP

Vedoucí práce

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekologie

Elektronicky schváleno dne 29. 3. 2019

doc. Ing. Jiří Vojar, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 3. 2019

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 24. 04. 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením prof. RNDr. Vladimíra Bejčka, CSc. a že jsem uvedl všechny literární prameny, ze kterých jsem čerpal.

Prohlašuji, že tištěná verze se shoduje s verzí odevzdanou přes Univerzitní informační systém.

V Praze dne 23.4.2019

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu prof. RNDr. Vladimíru Bejčkovi, CSc. za odborné vedení a pomoc při vypracování bakalářské práce.

Abstrakt:

Základní myšlenkou bakalářské práce je na základě analýzy stavu a vývoje počtu spárkaté zvěře ve vybraných oblastech České republiky zjišťovat možnosti a opatření na udržování optimálních stavů. Informace a materiály pro svoji práci jsem získával z odborné literatury, zabývající se spárkatou zvěří, tak i z přístupných dokumentů na internetu. Jako zdroj informací k napsání teoretické části jsem využil publikací získaných v knihovně a dále jsem čerpal z databází Ministerstva zemědělství, internetových stránek a interních sdělení. V šesté kapitole jsem čerpal informace z měsíčníku pro myslivce a přátele přírody "Svět myslivosti", který jsem využil spolu s měsíčníkem Českomoravské myslivecké jednoty "Myslivost" k napsání kapitoly páté škody působené zvěří. Pro vypracování kapitol týkajících se hodnocení stavů zvěře ve vybraných lokalitách jsem využil informací získaných při konzultacích na odboru životního prostředí Městského úřadu Litoměřice a při konzultacích s Ing. Rostislavem Krejzkem lesním správcem pro LS Toužim-Lesy ČR. V závěrečné části jsou uvedena konkrétní opatření směřující ke zlepšení situace.

Abstrakt:

The basic idea of the bachelor thesis is based on the analysis of the situation and development of the number of hoofed game in selected areas of the Czech Republic to identify possibilities and measures to maintain optimal conditions. I have obtained information and materials for my work from specialized literature dealing with cloven-hoofed animals as well as from accessible documents on the internet. As a source of information for writing the theoretical part, I used the publications obtained in the library and then drew on the databases of the Ministry of Agriculture, websites and internal communications. In the sixth chapter I used information from the magazin: monthly for hunters and friends of nature "World of hunting", which I used together with the monthly magazine of Czech hunting union "Hunting" to write the chapter of the fifth damage caused by animals. To elaborate chapters concerning the evaluation of game status in selected localities, I used the information obtained during consultations at the Environmental Department of the Municipal Office in Litoměřice and during consultations with Ing. Rostislav Krejzek forest manager for LS Toužim-Lesy ČR. In the final part there are concrete measures aimed at improving the situation.

Klíčová slova:

spárkatá zvěř

početnost

honitba

Key words:

cloven hoofed game

abundance

hunting ground

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce.....	2
3	Literární rešerše – charakteristika spárkaté zvěře.....	3
3.1	Spárkatá zvěř	3
3.1.1	Čeleď <i>Jelenovítí (Cervidae)</i>	3
3.1.2	Čeleď <i>Turovítí (Bovidae)</i>	3
3.1.3	Potravní oportunisté	3
3.1.4	Čeleď <i>Prasatovítí (Suidae)</i>	3
3.2	Prase divoké (<i>Sus scrofa</i>)	4
3.2.1	Charakteristika a popis zvířete:	4
3.2.2	Období říje (chrtí):	5
3.2.3	Potrava prasete divokého:	5
3.2.4	Chování prasete divokého:	5
3.2.5	Doba a lov prasete divokého:	5
3.3	Jelen Sika (<i>Cervus nippon</i>).....	6
3.3.1	Charakteristika a popis zvířete:	7
3.3.2	Období říje:	7
3.3.3	Potrava jelena siky:	8
3.3.4	Chování jelena siky:	8
3.3.5	Doba a lov jelena siky:	8
4	Charakteristika vybraných lokalit.....	10
4.1	CHKO České středohoří – Litoměřice	10
4.1.1	Zdravotní stav lesů:	11
4.1.2	Myslivost:.....	11
4.2	Karlovarská vrchovina – Karlovy Vary a Mariánské lázně	12
4.2.1	Zdravotní stav lesů:	12
4.2.2	Myslivost:.....	13
5	Škody působené zvěří	15
5.1	Škody na lesních porostech	15
5.2	Škody na polních plodinách a trvalých travních porostech.....	15
5.3	Riziko šíření nemocí a dopravní nehodovost	16
6	Vývoj počtu spárkaté zvěře v ČR	18
6.1	Myslivecká statistika 2013/2014	18
6.2	Myslivecká statistika 2014/2015	18

6.3	Myslivecká statistika 2015/2016	19
6.4	Myslivecká statistika 2016/2017	19
6.5	Myslivecká statistika 2017/2018	20
7	Vývoj stavů prasete divokého na Litoměřicku v letech 2013-2018	22
7.1	Honitba č. 1	22
7.1.1	Výměra honební plochy (ha).....	22
7.1.2	Plán lovu zvěře – prase divoké.....	22
7.1.3	Skutečný lov zvěře – prase divoké.....	22
7.2	Honitba č. 2	23
7.2.1	Výměra honební plochy (ha).....	23
7.2.2	Skutečný lov zvěře – prase divoké.....	23
7.3	Honitba č. 3	24
7.3.1	Výměra honební plochy (ha).....	24
7.3.2	Plán lovu zvěře – prase divoké.....	24
7.3.3	Skutečný lov zvěře – prase divoké.....	24
7.3.4	Jarní kmenové stavy – prase divoké.....	25
7.3.5	Normované a minimální stavy – prase divoké.....	25
7.3.6	Shrnutí.....	25
8	Vývoj stavů jelena siky na Karlovarsku v letech 2013-2018	26
8.1	Honitba č. 1	26
8.1.1	Výměra honební plochy (ha).....	26
8.1.2	Plán lovu zvěře – jelen sika.....	26
8.1.3	Skutečný lov zvěře – jelen sika.....	26
8.1.4	Jarní kmenové stavy – jelen sika.....	27
8.1.5	Shrnutí.....	27
9	Diskuse.....	28
10	Závěr a vyhodnocení	31
10.1	Přínos práce	32
11	Seznam literatury	33
12	Seznam obrázků	34

1 Úvod

Myslivost a s ní spjatá ochrana zvěře je již několik generací tradicí v naší rodině. Myslivcem jsem se ještě dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti nestal, ale od útlého věku jsem byl svým dědou a rodinou veden k pozitivnímu vztahu k přírodě a zvěři.

V posledních letech jsme svědci mediálního ataku týkajícího se reálného, či domnělého přemnožení spárkaté zvěře. Vzhledem ke skutečnosti, že se stále pohybuji v prostředí zemědělské, myslivecké a lesnické komunity, tak jsem si vybral téma své bakalářské práce „Vyhodnocení stavů spárkaté zvěře ve vybraných oblastech ČR“ protože je mi tato problematika blízká.

Lokality pro mou práci nebyly vybrány náhodně, ale na základě znalosti daného prostředí a vzhledem k výskytu problémových druhů spárkaté zvěře. Prase divoké se vyskytuje na celém území České republiky, ale mnou vybraná oblast spadá do lokality s nejvyšším odlovem (Litoměřicko). Druhá lokalita se nachází na západě ČR, kde je nejrozšířenější zastoupení jelena siky (Stráž myslivosti 2018; Svět myslivosti 2018).

Problematika přemnožení spárkaté zvěře má úzkou spojitost se škodami, působenými zvěří na lesních porostech, agrocenózách a pozemních komunikacích. S problematikou přemnožení jsou spojena i další rizika jako je např. šíření nemocí (Africký mor prasat – AMP), který je přenosný na chovy prasete domácího (Štrobach et al. 2016; MZe ČR online).

Na obhajobu zvěře lze uvést, že ubývá jejich přirozených teritorií v důsledku nárůstu civilizace a výstavby pozemních komunikací (oplocené) dochází k negativnímu vlivu na migraci zvěře a její degeneraci. (Kušta 2018).

Vybrané lokality se dlouhodobě řadí mezi nejvíce postižené přemnožením spárkaté zvěře. Jednoduchý recept, jak tuto problematiku řešit neexistuje, ale ve své práci se pokusím tuto nepříznivou situaci popsat a uvést možnosti řešení.

2 Cíl práce

Hlavním cílem této práce je analýza stavu a vývoje počtu prasete divokého ve vybraných honitbách na Litoměřicku a jelena siky na Karlovarsku.

Škody působené zvěří na lesních porostech a agrocenózách.

Návrhy opatření na udržování optimálních stavů.

3 Literární rešerše – charakteristika spárkaté zvěře

3.1 Spárkatá zvěř

Označení spárkaté zvěře souvisí s tzv. spárky, což jsou rohovitá kopýtka na koncích třetího a čtvrtého prstu, na něž zvěř našlapuje. Spárkatá zvěř patří do řádu *Sudokopytníků* (*Artiodactyla*) a můžeme ji rozdělit do několika skupin:

3.1.1 Čeleď Jelenovití (*Cervidae*)

V současné době obývají naše polohy tři zástupci, a to *srnec obecný* (*Capreolus capreolus*), *los evropský* (*Alces alces*) a *jelenec běloocasý* (*Odocoileus virginianus*). Jedná se o příjemce koncentrované potravy s dobře stravitelnými složkami, s vysokým obsahem energie, která rychle prochází zažívacím traktem. Tato skupina tvoří 40 % přežvýkavců a k značnému rozšíření došlo v době miocénu, kdy byly hojné dvouděložné rostliny. Se změnou klimatu došlo ke změnám v potravě okusovačů a jejich rozsáhlému vymírání v důsledku obtížné stravitelnosti jednoděložných trav (Hanzal 2016a).

3.1.2 Čeleď Turovití (*Bovidae*)

Tvoří přibližně 25 % všech přežvýkavců a patří mezi ně *muflon* (*Ovis musimon*) a *paovce hřivnatá* (*Ammotragus lervia*). Rozšířením trav s vysokým obsahem křemičitanů, které snižují jejich stravitelnost došlo k vyhynutí řady druhů okusovačů a přispělo k vývinu spásačů. Výše uvedené trávy mají značný podíl vlákniny nezbytný pro zajištění trávicích pochodů. Nedostatek travních porostů nahrazují spásači ohryzem lesních dřevin (Hanzal 2016a).

3.1.3 Potravní oportunisté

Čeleď Jelenovití (*Cervidae*) a Turovití (*Bovidae*), se vyvinuli jako poslední, tvoří 35 % přežvýkavců a patří mezi ně *jelen evropský* (*Cervus elaphus*), *daněk evropský* (*Dama dama*) a *sika* (*Cervus nippon*). Zástupci čeledě turovití jsou *kamzík horský* (*Rupicapra rupicapra*) a *koza bezoárová* (*Capra aegagrus*). Jedná se o plesiometakarpální jeleni Starého světa, kteří pocházejí z euroasijské oblasti. Jejich potrava je tvořena rozmanitými zdroji od bylin, přes letorosty a pupeny a v neposlední řadě jejich potravu tvoří trávy. Musí denně zkonsumovat okolo 70 % paše obsahující hrubou vlákninu a v případě, že jim to není umožněno, tak u nich dochází k metabolickým poruchám. Nepreferují dřeviny, ale v případě potravní nouze jimi nepohrdnou. Mají velkou trávicí kapacitu a pomalejší průchod potravy trávicím traktem než okusovači (Hanzal 2016a).

3.1.4 Čeleď Prasatovití (*Suidae*)

Zástupcem této čeledi je *prase divoké* (*Sus scrofa*). Všežravci, se živí rostlinnou i živočišnou potravou. Největší podíl potravy tvoří rostliny a jejich plody (žaludy, bukvice, okopaniny, obilí a kořínky). Deset procent tvoří potrava živočišná (hmyz,

měkkýši, obojživelníci, hlodavci a padliny. Černá zvěř, je významným predátorem drobné zvěře (Hanzal 2000; Hanzal 2016a).

3.2 Prase divoké (*Sus scrofa*)

Vědecká klasifikace:

Říše: Živočichové (*Animalia*)

Kmen: Strunatci (*Chordata*)

Podkmen: Obratlovci (*Vertebrata*)

Třída: Savci (*Mammalia*)

Řád: Sudokopytníci (*Artiodactyla*)

Čeleď: Prasatovití (*Suidae*)

Rod: Prase (*Sus*)

Dosažitelný věk: obvykle 8-10, výjimečně až 20 let

Prase divoké obývá značnou část Evropy (vyjma severských oblastí a britských ostrovů), Asie a severní Afriky. V 18. století zakázala Marie Terezie chov černé zvěře mimo obory, a tak došlo k vyhubení prasete divokého ve volné přírodě. Po druhé světové válce došlo ke zpět vrácení prasete do volné přírody z důvodu poškození některých obor. Stavy černé zvěře začaly postupně narůstat a hlavní podíl na tom měla změna zemědělského hospodaření (pěstování kukuřice ve velkém). Dnes se prase divoké vyskytuje na celém našem území. Vyhledává listnaté lesy, obývá však téměř všechny typy stanovišť, kromě nejvyšších horských poloh (Hanzal 2000; Červený 2004).

3.2.1 Charakteristika a popis zvířete:

Prase divoké, myslivecky nazýváno černá zvěř má zavalité tělo na nízkých bězích. Hlava je klínovitě protáhlá a ukončená dlouhým ryjem. Prase divoké má krátký, mohutný krk a hluboký hrudník. Konec hřbetu je zakončen ocasem (pírkem). Na hlavě má malá světla a krátká vzpřímená slecha, tělo je pokryto štětinami, nebo osinami. Délka těla dospělých samců může dosahovat až 200 cm, výška v kohoutku 115 cm a hmotnost 200 kg. Váha bachyně bývá menší 70-110 kg. V úplném chrupu vyrůstají kňourům mohutné špičáky, které se nazývají zbraně. Spodní špičáky tzv. páráky jsou delší než horní špičáky tzv. klektáky. Prase divoké má výborně vyvinutý čich a sluch, jeho nejhůře vyvinutým smyslem je zrak. Zbarvení srsti černé zvěře je rezavohnědé až černé, v zimním období je srst obvykle tmavší a je složena z husté podsady. Selata jsou rezavá s podélnými světlými pruhy (Hromas 2000; Červený 2004; Yamamoto 2017).

3.2.2 Období říje (chrutí):

Říje probíhá zpravidla od listopadu do ledna, bachyně však může být oplozena i v jinou dobu. Chrutí probíhá za bojů samců o samici. Bachyně je těžká 16-20 týdnů a rodí v jednoduše upraveném hnízdě 3-12 selat, která ihned vidí a jsou čilá. Ačkoli jsou kojeni do věku dvou měsíců, už ve dvou týdnech následují matku a snaží se sbírat potravu. Samice dospívá již ve věku osmi měsíců, samci o několik měsíců později. Mláďata z časných vrhů se tak mohou zapojit do reprodukce již v prvním roce života. Nesystematickým odstřelem byla narušena sociální struktura populace, což má za následek, že se s vrhem selat můžeme setkat téměř po celý rok, což vede k degradaci chovu (Hromas 2000; Červený 2004; Melletti et al. 2018).

3.2.3 Potrava prasete divokého:

Prase divoké je typickým představitelem všežravce s velmi rozmanitou potravou. Za potravou vychází v noci a požívá nadzemní i podzemní části rostlin. Největší podíl jeho potravy tvoří lesní rostliny a jejich plody (žaludy, kaštiny, bukvice a kořínky). Často navštěvuje pole a požívá kulturní plodiny (okopaniny, kukuřici a obilí). Dále se živí drobnými obratlovci, hmyzem, měkkýši, obojživelníky, hlodavci, mláďaty obratlovců a nepohrdne ani zdechlinami větších zvířat. Živočišná potrava tvoří okolo 10 %. Zvláště miluje bukvice a obilniny. V současné době ho můžeme spatřit na smetištích, a dokonce i v blízkosti obydlí, kde si hledá potravu v okolí popelnic a kontejnerů (Hromas 2000; Červený 2004; Hanzal 2016a).

3.2.4 Chování prasete divokého:

Černá zvěř žije v tlupách s výjimkou starých kňourů (samotáři). Tlupa je vedena silnou bachyní, se kterou chodí její selata a dcery ve věku lončáků. Počátkem léta dochází ke spojení několika tlup do větších skupin s pevnou sociální strukturou. Kňourci vytvářejí vlastní skupiny a žijí odděleně od bachyní. Odstřel vodící bachyně je pro tlupu destruktivní. Optimálním životním prostředím pro černou zvěř jsou rozsáhlé listnaté a smíšené porosty. Dokáže se však přizpůsobit prakticky všem typům krajiny. Černá zvěř ve dne odpočívá v úkrytu (houštiny, rákosí, kulturní plodiny) a začíná být aktivní až s večerem. V oblibě mají místa s vodou a bahnitá kaliště. Tlupy mohou za noc urazit až několik desítek kilometrů (Hromas 2000; Červený 2004; Melletti et al. 2018).

3.2.5 Doba a lov prasete divokého:

Černá zvěř také nazývána jako rytířská zvěř patřila odedávna k oblíbené lovné zvěři. Loví se většinou na čekané, nebo při společných naháňkách. Selata lze i přivábit napodobením chrochtání bachyně vábničkou. V rámci lovu černé zvěře se také osvědčili lovečtí psi (border teriér, slovenský kopov). Naše myslivecká legislativa stanovuje dobu lovu prasete divokého od 1. ledna do 31. prosince, tedy celoročně (podle vyhlášky č. 343/2015 Sb., č. 403/2013 Sb., č. 480/2002 Sb. a č. 245/202 Sb., Ministerstva zemědělství o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu). Dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění, se jedná o druh, který je možné obhospodařovat lovem (Hromas 2000; zákon č. 449/2001 Sb.).

Obr. 1: Prase divoké

Zdroj: Myslivost ČR online

3.3 Jelen Sika (*Cervus nippon*)

Vědecká klasifikace:

Říše: Živočichové (*Animalia*)

Kmen: Strunatci (*Chordata*)

Podkmen: Obratlovci (*Vertebrata*)

Třída: Savci (*Mammalia*)

Řád: Sudokopytníci (*Artiodactyla*)

Podřád: Přežvýkavci (*Ruminantia*)

Čeleď: Jelenovití (*Cervidae*)

Rod: Jelen (*Cervus*)

Druh: Sika

Dosažitelný věk: cca 15 let

V oblastech svého původního rozšíření vytváří jelen sika celkem sedm poddruhů, mezi nejznámější patří: japonský, mandžuský – Dybowského, vietnamský, thajský, tchajwanský, usurijský. Na většině území svého původního výskytu je ohrožen vyhoubením (Hanák 2015).

Jelen sika pochází z východní Asie a k nám byl dovezen ve dvou poddruzích: *jelen sika japonský* (*Cervus nippon nippon Temminck*) a *jelen sika Dybowského* (*Cervus nippon hortulorum Swinhoe*) (Hromas 2000).

Jelen sika k nám byl dovezen koncem 19. století a byl chován pouze v oborách. V polovině 30. let 20. století byl vypuštěn do volné přírody po zrušení manětínského obory. V současné době jsou na našem území dvě hlavní oblasti výskytu tohoto jelena, a to západní Čechy a severní Morava (Červený 2004).

3.3.1 Charakteristika a popis zvířete:

Jedná se o jelínka menšího vzrůstu, způsobem života a tvarem paroží se podobá jelenovi lesnímu. Charakteristickým znakem je krátká lebka, která má z profilu výrazný trojúhelníkový tvar. Dospělý jedinci samčí zvěře dosahují v kohoutku 0,7-1,2 m a délka těla je 1,2-1,5 m. Dospělý jelen dosahuje hmotnosti 35-55 kg, u laně je hmotnost do 45 kg. Dvakrát do roka dochází k výměně srsti, kdy rozdíly mezi letním a zimním zbarvením jsou značné. Letní srst je zbarvena kaštanově s výraznými bílými skvrnami v podélných řadách s tmavým pruhem na hřbetě. K přebarvování srsti na zimní dochází většinou během září. V zimě je jelen sika zbarven šedohnědě až do černa a skvrny nebývají tak výrazné, nebo chybí. Sika má poměrně dlouhou kelku a v chrupu má vyvinuty slabé kelce. Paroží má obvykle hnědou barvu, je mnohem menší, je méně větvené než u jelena lesního a dosahuje stupeň osmeráka u jelena Dybowského i desateráka či dvanáctáka (Hromas 2000; Červený 2004; Gale 2009; Hanák 2015).

3.3.2 Období říje:

Koncem září se jeleni stahují na oblíbená říjiště a v době říje kolem sebe shromažďují větší počet laní a jsou výbojní. Říje probíhá dle literatury od poloviny listopadu, ale pozorováním v našich vnitrozemských zeměpisných šířkách a nadmořských výškách 400-700 m n. m. lze konstatovat, že začátek říje je již koncem září. Průběh říje je ovlivněn počasím, kdy při studeném, až mrazivém počasí a při stabilní tlakové výši můžeme o říji říci, že je hlučná a jeleni pískají i během dne. Říje u jelena siky trvá déle než u jelena evropského, a to až do konce měsíce listopadu. Během říje se jeleni projevují typickým pískáním (čím je jelen starší, tím je jeho hlas hlubší). Souboje jelenů jsou odlišné dle lokalit a mnohdy vypadají jen jako hra. Často mezi nimi dojde i ke smíru a pak doprovázejí skupinu laní společně. Laň je plná cca 230 dnů a klade většinou jednoho koloucha, a to během měsíce května až začátkem června. Mláďata od čtvrtého týdne života přecházejí na zelenou potravu, ale matka je příležitostně kojí. I když se říje jelena siky a jelena lesního překrývá pouze výjimečně, dochází především v oblastech, kde spolu žijí k hybridizaci. Ke křížení dochází na 30 % areálu výskytu jelena evropského se sikou. Kříženci jsou plodní a mají znaky obou druhů. V období říje přežívá především z tukových zásob a potravu přijímá omezeně. Tukové zásoby si vytváří během léta. Během říje dochází i k značnému úbytku z původní hmotnosti a to 25 %, což znamená, že ztratí na své hmotnosti 10 kg a více (Hromas 2000; Červený 2004; McCullough et al. 2008; Gale 2009; Turek et al. 2018).

3.3.3 Potrava jelena siky:

Sičí zvěř, je z hlediska potravních nároků skromná, nenáročná a nevybíravá. Převážně se živí různými druhy trav a bylin, dále pak plody keřů, ovocných stromů, listy keřů a stromů, pupeny jehličnanů, zejména smrku. V neposlední řadě okusuje kůru mladých stromků. Při pastvě upřednostňuje trávy a byliny s vysokým obsahem celulózy. Konzumuje i spadané ovoce a plody keřů. V zimním období hledá jelen sika přednostně obživu z přírodního prostředí a na zdroje příkrmování předložené mu člověkem se obrací až v nouzi např. při vyšší sněhové pokrývce, kdy se nedostane ke stařině, nebo trávě. V rámci příkrmování upřednostňuje obilniny s vysokým obsahem vlákniny (oves), z objemového krmiva nepohrdne tvrdým starším senem, které jiná parohatá zvěř odmítá (Hromas 2000; Červený 2004; Hanák 2015).

3.3.4 Chování jelena siky:

V chování a životním způsobu jelena siky neplatí nic absolutně. Sičí zvěř změní svoje chování, dobu a místo pobytu dle několika podnětů, které ani člověk nevnímá. Jelen sika mění své chování se změnou tlaku, a to i dva dny před změnou počasí. Aktivita jelena siky začíná se soumrakem, trvá celou noc a končí brzkým dopolednem. Původně byl jelen sika aktivní během dne, ale člověk ho svou činností donutil ke změně svého životního rytmu. Přes den se sičí zvěř ukrývá v hlubokých houštinách, kde tráví obsah bachoru. Jelen sika je mimořádně opatrný a obezřetný, výborně vidí a má široké periferní vidění. Jelena díky jeho obezřetnosti nelze téměř našoulat, je to mimořádně obtížné. Snadno mění svoje stanoviště a místo paše, hlavně na místech, kde byl opakovaně vyrušen. Sika paši uždíbuje prakticky za chůze a při vytažení na pastvu je obezřetnější než laň. Člověka je sika schopen navěřit na velice velkou vzdálenost díky výjimečně vyvinutým smyslům (čich, zrak, sluch). Sika je zvěř velmi inteligentní a dobře si pamatuje místa, odkud na ni bylo vystřeleno. Těmto místům se pak vyhýbá a pokud je vystavena silnému loveckému tlaku, tak raději opouští i svá stávaníště (McCullough et al 2008; Hanák 2015).

3.3.5 Doba a lov jelena siky:

Jelen sika je zvěří lovecky atraktivní (vzhledem k jeho rozšíření). Sika se loví velmi obtížně, protože je vybaven skvělými čivy, je obezřetný a opatrný. Dokonale slyší a díky svému výbornému zraku zaznamená i sebemenší pohyb. K lovu jelena je vhodné období říje. V této době je jelen neustále v pohybu a úspěch lovu je jen otázkou trpělivosti. Při pohybu je třeba využívat přírodního krytu a přibližovat se k němu se správným větrem. Dle naší myslivecké legislativy má sika (japonský) stanovenou dobu lovu od 1. srpna do 15. ledna a sika (Dybowského) od 16. srpna do 31. prosince (podle vyhlášky č. 343/2015 Sb., č. 403/2013 Sb., č. 480/2002 Sb. a č. 245/202 Sb., Ministerstva zemědělství o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu). Dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění, se jedná o druh, který je možné obhospodařovat lovem (Červený 2004; zákon č. 449/2001 Sb.).

Obr. 2: Jelen sika

Zdroj: Myslivost ČR online

4 Charakteristika vybraných lokalit

4.1 CHKO České středohoří – Litoměřice

Honitby Žitenice, Agrofrukt Kamýk a Kalich Ploskovice jsou součástí CHKO České středohoří, přírodní lesní oblast 05 – České středohoří. Přírodní lesní oblast Českého středohoří má celkovou výměru lesní půdy 34 592 ha a z toho Litoměřické středohoří 19 061 ha. Obhospodařované lesy spadají do působnosti obce s rozšířenou působností – Litoměřice.

České středohoří bylo vyhlášeno za chráněnou krajinou oblast v roce 1976, zasahující do šesti okresů s podprůměrnou lesnatostí. Celková výměra je 1 071 km² a z toho je 304 km² lesa. Naprostá většina lesů chráněné krajinné oblasti České středohoří patří do přírodní lesní oblasti (PLO) České středohoří, menší okrajové části do (PLO) Polabí a Severočeská pískovcová plošina a (PLO) Český ráj. Vzhledem k rozdílným klimatickým podmínkám je zde významné rozpětí v zastoupení lesních vegetačních skupin. Jedná se o stupeň dubový, v nejteplejších okrajích jedlobukový a v neposlední řadě převažující dubobukový. Nejrozšířenějším společenstvem jsou proto živné dubové bučiny. V lesích Českého středohoří jsou zastoupeny tyto vegetační stupně: dubový (8,3 %), bukodubový (31,3 %), dubobukový (49,7 %), bukový (7,7 %) a jedlobukový (3 %). V současné době je nejrozšířenější dřevinou smrk na živných stanovištích středních poloh (24 %). Převážná část hřebenů a svahů na pravém břehu Labe patří k čistým jednoetážovým bukovým porostům, které je nutno rozšířit na úkor nevhodných výše zmiňovaných smrkových porostů. Na balvanitých svazích je zastoupen klen a jasan v nižších polohách převažují dubové porosty. Dobrý vzrůst v celé oblasti vykazuje modřín.

Litoměřické středohoří leží na pravém labském břehu, tj. v severovýchodní části PLO 5. Nejvýše položeným bodem Litoměřického středohoří je Sedlo (726 m). Pro celé území Litoměřického středohoří je charakteristická síť údolí ve směru JV - SZ. Údolí hlavních toků (Labe a Ploučnice) jsou hluboko zaříznuta a jejich krátké boční přítoky v přiléhajících svazích vytvářejí ostré erozní rýhy a strže. Z hlediska vodohospodářského je toto území méně významné s nevelkými zdroji podzemních vod. Proudění podzemních vod zpravidla směřuje do údolí nejbližšího vodního toku, který směřuje do údolí Labe.

Litoměřické středohoří je v údolí Labe a v nejnižších polohách u Litoměřic, Žitenic a Býčkovic řazeno do teplé oblasti T2, jižní okraje mezi Litoměřicemi a Úštěkem do mírně teplé klimatické oblasti MT9. Klimatické poměry jsou charakteristické průměrnou délkou vegetační doby (počet dní s teplotou více jak 10 °C) 140-160 dnů (T2), 160-170 dnů (MT9), průměrnými ročními úhrny srážek +/- 375 mm, průměrnou roční teplotou 6-6,5 °C, počtem mrazových dnů 110-130 a průměrným počtem 80-100 dnů (T2) a 60-80 dnů (MT9) se sněhovou pokrývkou v roce. Převládajícím směrem větru je Z a JZ.

Popisované území je z pohledu geologického neobyčejně pestré, kdy nejvýznamnější zastoupení zde mají ruly, břidlice, pískovce, slínovce a jílovce (Quitt 1971; Průša 1990; AOPK ČR online; UHUL online).

4.1.1 Zdravotní stav lesů:

Dochází k poškození starších porostů a to imisemi (jehličnany), abiotickými činiteli (vítr, sníh) a biotickými činiteli (zvěř – okus, ohryz, vytloukáním spárkaté zvěře, hmyz – bekyně mniška, lýkožrout smrkový, obaleč dubový a v neposlední řadě houbové choroby – václavka smrková, tracheomykózní onemocnění dubu). Vzhledem k výše uvedenému je podíl nahodilých těžeb z celkové těžby velmi vysoký (48,8 %). Poškození okusem je rozdílné dle lokalit v závislosti na zazvěření honiteb. Nejvíce poškozené jsou listnaté dřeviny (dub, buk, javor), z jehličnanů jsou to (smrk a modřín). Obnova lesa je znesnadněna nepříznivým působením sucha a buřeně, spárkatou zvěří, kvalitou sazenic, technologií výsadby a její kvalitou. Procentické vyjádření nezdarů zalesnění dosahuje až (60 % z celkového zalesnění). Krajina CHKO České středohoří je v podstatě krajinou kulturní, se zbytky původních ekosystémů. Z hlediska lesního hospodářství je nutné tyto původní dřeviny pro ten, který ekosystém zachovat (AOPK ČR online; UHUL online).

4.1.2 Myslivost:

CHKO České středohoří zahrnuje dle myslivecké evidence 101 honiteb. Původními zástupci spárkaté zvěře v Českém středohoří jsou pouze zvěř srnčí a černá. Srnčí zvěř je předmětem chovu ve všech honitbách (překročení normovaných stavů je o 26 %). Zvěř černá není předmětem chovu a její stavy jsou mnohonásobně překračovány. Je zde také hojně zastoupena nepůvodní zvěř mufloní, díky které dochází k degradaci původních společenstev, a i k likvidaci zvláště chráněných částí přírody (NPR Sedlo). Mufloní zvěř se vyskytuje v 35 honitbách a překročení normovaných stavů dosahuje 54 % (AOPK ČR online; UHUL online).

Obr. 3: Honitby na Litoměřicku (Agrofrukt Kamýk, Žitenice, Kalich Ploskovice)

Zdroj: UHUL online

4.2 Karlovarská vrchovina – Karlovy Vary a Mariánské lázně

Revír Teplá je umístěn v severní části LHC Teplá. Obhospodařované lesy revíru spadají do působnosti dvou obcí s rozšířenou působností – Karlovy Vary a Mariánské Lázně. Výkon odborného lesního hospodáře je zajišťován na majetcích drobných vlastníků v celkovém rozsahu 46 ha. Celé území revíru se nachází v přírodní lesní oblasti 03 – Karlovarská vrchovina. V revíru Teplá převažují lesy hospodářské-téměř 74 %, necelých 25 % zaujímají lesy zvláštního určení (s různými překryvy) a zbytek - 1,89 % tvoří lesy ochranné. V současné době je nejrozšířenější dřevinou smrk a to na 90 % území, zbylých deset procent je tvořeno borovicí, bukem, javorem a v neposlední řadě modřínem.

Nejnižší položeným místem revíru je údolí řeky Teplé (540 m n. m.), jenž bylo v roce 1992 vyhlášeno přírodní rezervací. Rezervace v zahloubeném kaňonovitém údolí řeky zahrnuje řadu specifických stanovišť. Vlastní vodní toky oplývají bohatstvím druhů pstruhového pásma, zvláště velmi cenná je populace Vranky obecné. V břehových porostech a v porostech k nim přilehlých se nachází celá řada chráněných druhů rostlin, mechů a lišejníků. Převážná část revíru se nachází v nadmořské výšce od 630 do 730 m n. m.

Hydrologicky lze zájmové území rozdělit na dvě odlišné části. Srážky z většiny území revíru jsou odváděny řadou menších i větších potoků do řeky Teplé a dále pak do řeky Ohře. Teplá, jako páteří odvodňovací tok, pramení v mokřadech v blízkosti obce Zádub – Závěšín. Nejvýznamnější přítoky Teplé jsou Pramenský, Otročínský a Beranovský potok. Z menší části území (JV) jsou srážky odváděny Bezděkovským potokem do potoka Úterského, odkud dále postupují do řeky Mže a Berounky. Nezanedbatelným atributem oblasti je hojný výskyt pramenů minerálních vod.

E. Quitt zahrnuje převážnou část území do mírně teplé oblasti MT3, vrcholovou partii Třebouňského vrchu do chladné oblasti CH7. Klimatické poměry jsou charakteristické průměrnou délkou vegetační doby (počet dní s teplotou > 10 °C) 120-140 dnů, průměrnými ročními úhrny srážek +650 mm, průměrnou roční teplotou 5-6,5 °C, počtem mrazových dnů 120-140 a průměrným počtem 60-100 dní se sněhovou pokrývkou v roce. Uváděné makroklimatické údaje platí pro majoritní oblast MT3. Převládajícím směrem větru je Z, dále pak SZ a JZ. Východní větry vanou při stabilní tlakové výši nejčastěji v zimním období.

Popisované území je z pohledu geologického složení dosti pestré. Nejvýznamnější zastoupení mají ruly, svory, amfibolity a trachyandezit. Ruly a svory náleží mezi kyselé horniny. Amfibolit je řazen k horninám bazickým. Trachyandezit lze hodnotit jako neutrální. (Quitt 1971; Průša 1990; UHUL online; Lesů ČR).

4.2.1 Zdravotní stav lesů:

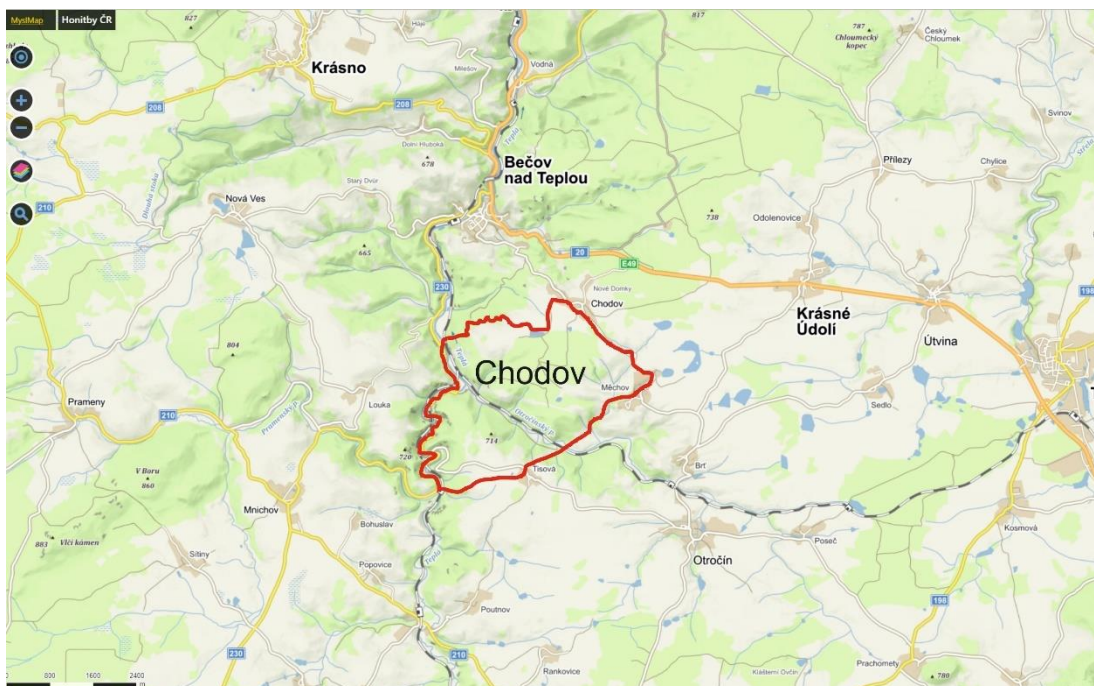
Nejvýznamnějším abiotickým škodlivým činitelem v Karlovarské vrchovině je bořivý vítr, který způsobuje dlouhodobě okolo 2/3 podílu na nahodilých těžbách. Ročně se jedná o 150 000 m³ převážně smrkového dřeva. Jako další činitele poškozující lesy

v Karlovarské vrchovině můžeme uvést sníh a mráz. Ohroženy jsou nejvíce smrkové a borové porosty. Vítr, sníh a námrazy rozvrací ekosystémy lesa, technicky znehodnocují dřevo a snižují jeho zpeněžení, kalamity vnáší neuspořádanost do systému hospodaření. Okrajovým problémem je zamokření, které se projevuje lokálně. Působením námrazy vznikají na smrcích zlomy, které jsou vstupní branou pro infekci dřevokaznými houbami a ulomené vršky stromů jsou atraktivní pro kůrovce a podkorní hmyz. V revíru Teplá je běžný výskyt kůrovce. Budeme-li mluvit o biotických škodlivých činitelích, tak je třeba zmínit velkou spárkatou zvěř, která způsobuje na lesních porostech škody okusem bočních výhonů a terminálů, ohryzem, loupáním a vytloukáním. Dochází zde i k poškozování porostů škodlivým hmyzem (bekyně mniška, lýkožrout smrkový, klikoroh borový a obaleč modřínový) (UHUL online).

4.2.2 Myslivost:

LS Toužim zahrnuje 85 honiteb z toho 23 honiteb ve vlastnictví LČR LS Toužim. K mysliveckému roku 2018/2019 využívá LS Toužim 11 honiteb ve vlastní režii a 12 honiteb se pronajímá. Původními zástupci zvěře spárkaté jsou zvěř srnčí a černá v menší míře i mufloní a jelen evropský. Srnčí a černá zvěř je normována převážně ve všech honitbách, její počty se udržují mezi minimálním a normovaným stavem jak u zvěře srnčí, tak u černé. Nejvíce je zde zastoupena nepůvodní zvěř siky japonského, která působí značné škody na lesních porostech. V pronajatých honitbách se hospodaří podle mysliveckých záměrů jednotlivých nájemců, jejíž plnění je sledováno pravidelně lesní správou. Zvěř je pravidelně v zimních měsících příkrmována jak v režijních, tak v pronajatých honitbách na vhodných místech k tomu určených. Jsou udržována myslivecká políčka a slaniska pro zvěř (UHUL online; Lesů ČR).

Obr. 4: Honitba na Karlovarsku (Chodov)

Zdroj: UHUL online

5 Škody působené zvěří

5.1 Škody na lesních porostech

Lesní porosty jsou nejvíce poškozovány spárkatou zvěří. Jedná se zejména o stromy a keře, které jsou poškozeny okusem, ohryzem, loupáním, vytloukáním paroží a v neposlední řadě zašlapáváním sazenic. Škody jsou především způsobeny na mladších dřevinách. Nelze nezmínit, že dřeviny jsou poškozovány především jako následek zajišťování potravy, kdy si zvěř doplňuje potřebné látky (stopové prvky, vápník, fosfor).

Okusem rozumíme odstranění terminálního výhonu mladého stromku. V místech zvýšeného výskytu spárkaté zvěře dochází i k okusu bočních výhonů. Okus je typický pro spárkatou zvěř vyjma zvěře černé. Na první pohled poznáme, že se jedná o poškození zvěří spárkatou, protože okus je nerovný a roztřepený. K nejintenzivnějšímu okusu dochází v době, kdy je omezena potravní nabídka. Jedná se o zimní měsíce, kdy vzhledem k sněhové pokrývce dochází i k horšímu přístupu k potravě. Na okus dřeviny reagují vyrašením adventivních pupenů, zaostává výškový přírůst a vznikají zahuštěné tvary koruny.

Daleko větší poškození na lesních porostech působí spárkatá zvěř letním loupáním a zimním ohryzem. K loupání dochází nejčastěji od března do konce léta (stromy jsou v míze) a postihuje stromy, které ještě nevytváří drsnou borku ve spodní části kmene. Jeleni nahryznou kůru ve spodní části kmene a odtrhávají ji v dlouhých pásech i s lýkem. Ohryz postihuje téměř všechny dřeviny. Takto poškozené stromy jsou často infikovány dřevokaznými houbami a dochází k znehodnocení dřeva. U stromů dochází v důsledku průniku hniloby i k rozlámání sněhem, nebo větrem. Největší škody jsou způsobeny na jehličnatých stromech (smrk), listnaté stromy reagují na poranění lépe.

Jelení zvěř poškozují mladé stromky také vytloukáním paroží, kdy se samci zbavují lýčí, chránící rostoucí parohy. K otloukání mladých stromků dochází také z důvodu značení teritoria. V neposlední řadě dochází k vytahování a zašlapávání sazenic, na kterém se podílí i zvěř černá. Černá zvěř způsobuje i oděrky stromů, kdy si otírá srst o kmen. V lese je zvěř černá brána spíše jako prospěšná, z důvodu ničení živočišných škůdců a plevelů (PENZUM 2014; MZe ČR online).

5.2 Škody na polních plodinách a trvalých travních porostech

Škody na polních plodinách působené zvěří můžeme nalézt již v neolitu. Už Marie Terezie v 18. století vydala nařízení týkající se povinnosti platit za škody působené černou zvěří a zakázala chov černé zvěře mimo obory, a tak došlo k vyhubení prasete divokého ve volné přírodě. Po druhé světové válce došlo k navrácení prasete divokého do volné přírody a stavy černé zvěře začaly postupně narůstat, kdy hlavní podíl na tom měla změna zemědělského hospodaření po roce 1989. Při velkoplošném pěstování energetických plodin, především řepky a kukuřice dochází k ideálnímu stavu, kdy plodina poskytuje optimální klidové, potravní a krytové podmínky pro zvěř černou, která má na svědomí převážnou většinu škod na zemědělských plodinách.

Na škody působené černou zvěří má velký vliv roční období. Nejmenší škody jsou způsobovány v období vegetačního klidu (období od pozdního podzimu do časného jara), kdy dochází ke spásání posklizňových zbytků. V tomto období neposkytují zemědělské plochy dostatečný kryt a dostupnost potravy je díky sněhové pokrývce malá. Ozimé obiloviny nejsou velkým lákadlem pro prase divoké, ale právě u nich dochází k poškození, a to v době výsevu, kdy dochází k vyhrabávání zaoraných zbytků. Je-li výsev ozimých obilovin prováděn na zemědělských plochách, kde byla pěstována kukuřice na zrno, pak dochází k velkému poškození ozimého výsevu z důvodu vyrývání neporušených zrn, které nepodléhají rozkladu.

Nejzajímavější částí roku (v případě škod) je období zrání. Jedná se o období tvorby kukuřičných palic a obilných klasů. Dochází k nezvratným škodám na zemědělských porostech, kdy vegetace není již schopna regenerace a tím dochází k nižším výnosům. V tomto období si zvěř tvoří tukové zásoby na zimu a obiloviny tvoří 40-60 % objemu přijímané stravy. Vzhledem k narůstajícím stavům spárkaté zvěře, je toto období nejvíce rizikové, co se týká poškození zemědělských plodin. Jak je již výše uvedeno, nejvíce poškozeny jsou obilniny, především kukuřice, která díky dlouhé vegetační době a vysokému vzrůstu poskytuje zvěři nejenom úkryt, ale i bohatý zdroj potravy. Největší škody právě na této plodině jsou způsobeny prasetem divokým, a to již v době zasetí (vyrýváním zrn), tak po celou dobu zrání. Prase divoké na rozdíl od ostatní zvěře spárkaté nejprve rostliny podupe, rozválí a teprve pak konzumuje. Dalšími oblíbenými plodinami prasete divokého jsou řepka, slunečnice a brambory, které vyhledává hlavně po výsadbě, ale i během vegetace.

Většinu škod na zemědělských plodinách má právě výše zmiňovaná černá zvěř, která se ne malou měrou podílí i na škodách způsobených na trvalých travních porostech. Zvěř černá přerýváním drnu hledá sobě hodnou potravu (hmyz, hlodavce, kořínky). Pastviny a louky po nájezdu prasete divokého vypadají velmi zničeně, ale škody jsou minimální a je nutno zmínit, že tímto černá zvěř napomáhá travnímu porostu (zabránění přemnožení škůdců) (Štrobach et al. 2016; MZe ČR online).

5.3 Riziko šíření nemocí a dopravní nehodovost

Se zvyšující se populací spárkaté zvěře dochází k riziku šíření nemocí. V České republice se jedná především o nákazy, které jsou šířeny černou zvěří. Nejvíce skloňovanou nemocí se stal africký mor prasat (AMP), kdy první případ byl potvrzen dne 26.6.2017 v okrese Zlín. Tato nemoc se může přenést i na chovy prasat domácích, což se ve výše uvedeném okrese nepotvrdilo. Vzhledem k tomu, že je prase divoké všežravec dochází z jeho strany v posledních letech k velkým škodám na drobné zvěři požíraním narozených srnčat a zajíců (Vaca 2018b).

K největšímu množství dopravních nehod dochází při východu a západu slunce a v jarních měsících (duben, květen), kdy je zvěř nejaktivnější. Množství nehod koresponduje s početním nárůstem zvěře, ale má na to vliv i nárůst dopravy a další jiné faktory. Jedním z těchto faktorů je zábor životního prostoru zvěře pozemními komunikacemi, zejména těmi oplocenými. Tyto mají vliv na migraci zvěře a na některých místech už byly potvrzeny genetické změny zvěře. V neposlední řadě je

vhodné zmínit okolní prostředí pozemních komunikací. Ideálním řešením je vysečený pruh podél komunikace, kdy je zvěř řidičem viděna a zároveň se zvěř před překonáním komunikace rozhlédne. Ke srážkám dochází i na železnicích, kdy v zimě zvěř využívá snadnějšího pohybu po kolejích (sníh) a k vyhřívání. Na kolejích také najde zbytky vysypaného krmiva a podél tratě maliník a ostružiník (Kušta 2018).

6 Vývoj počtu spárkaté zvěře v ČR

6.1 Myslivecká statistika 2013/2014

V roce 2013/2014 bylo na našem území uznáno celkem 5 789 honiteb s výměrou honební plochy 6 873 096 ha. Dle ČSÚ trvale vykonávalo právo myslivosti 93 498 držitelů loveckých lístků. V mysliveckém roce 2013/2014 je trend nárůstu úlovku u většiny spárkaté zvěře vzestupný.

Tabulka 1: Lov zvěře za rok 2013 a jarní kmenové stavy k 31.3.2014

Skutečný lov zvěře					
	Plán lovu	Odstřel	Odchyt	Úhyn	Jarní kmenový stav zvěře k 31.3.2014 (sčítaný)
Zvěř černá	50 892	152 250	218	3 258	59 175
Jelen sika	5 708	12 839	27	384	10 437

Zdroj: Redakce 2014

Černá zvěř:

V mysliveckém roce 2013/2014 se oficiálně ulovilo 152 468 kusů (odstřel a odchyt), což je o 17,7 % méně než v roce minulém. Můžeme zde konstatovat, že po poklesu se můžeme těšit na nový rekordní odstřel (zkušenosti z let minulých).

Sika:

Oficiální úlovek v myslivecké sezóně 2013/2014 činil 12 886 kusů (odstřel a odchyt), což je o 327 kusů více než v předešlé myslivecké sezóně. Pomaleji, ale vytrvale, toto je charakteristika vývoje odstřelu sičí zvěře (Redakce 2014).

6.2 Myslivecká statistika 2014/2015

V roce 2014/2015 bylo na našem území uznáno celkem 5 792 honiteb s výměrou honební plochy 6 874 450 ha. Dle ČSÚ trvale vykonávalo právo myslivosti 92 247 držitelů loveckých lístků. Myslivecký rok 2014/2015 potvrdil, že početní stavy spárkaté zvěře v posledních letech průběžně narůstají, byl však zaznamenán nový rekord, a to u jelena siky.

Tabulka 2: Lov zvěře za rok 2014 a jarní kmenové stavy k 31.3.2015

Skutečný lov zvěře					
	Plán lovu	Odstřel	Odchyt	Úhyn	Jarní kmenový stav zvěře k 31.3.2015 (sčítaný)
Zvěř černá	58 327	168 974	509	2974	59 517
Jelen sika	8 649	14 018	19	435	9761

Zdroj: Redakce 2015

Černá zvěř:

V mysliveckém roce 2014/2015 se oficiálně ulovilo 169 483 kusů (odstřel a odchyt), což je o 17 015 kusů více než předloni. Po propadu úlovku mezi mysliveckými roky 2012/2013 a 2013/2014 o 17,7 % byl u černé zvěře předpovídán opětovný nárůst, který se potvrdil.

Sika:

Jelen sika dosáhl nového rekordu, kdy oficiální úlovek v této sezóně činil 14 037 kusů (odstřel a odchyt), což je o 1 151 kusů více než v předešlém roce. Opět je třeba zdůraznit, že sika i když se úspěšně šíří do dalších oblastí, je především regionální záležitostí, což vrhá na výši úlovků úplně jiný rozměr (Redakce 2015).

6.3 Myslivecká statistika 2015/2016

V roce 2015/2016 bylo na našem území uznáno celkem 5 804 honiteb s výměrou honební plochy 6 879 559 ha. Dle ČSÚ trvale vykonávalo právo myslivosti 92 014 držitelů loveckých lístků. Myslivecký rok 2015/2016 potvrdil, že početní stavy spárkaté zvěře v posledních letech průběžně narůstají.

Tabulka 3: Lov zvěře za rok 2015 a jarní kmenové stavy k 31.3.2016

Skutečný lov zvěře					
	Plán lovu	Odstřel	Odchyt	Úhyn	Jarní kmenový stav zvěře k 31.3.2016 (sčítaný)
Zvěř černá	47 555	185 496	652	3064	60 966
Jelen sika	6 761	14 541	30	412	10 069

Zdroj: Redakce 2016

Černá zvěř:

V mysliveckém roce 2015/2016 se oficiálně ulovilo 186 148 kusů (odstřel a odchyt), což je o 9 % více než v sezóně 2014/2015 a byl pokořen rekord z roku 2012/2013. Lov prasete divokého bude v následující myslivecké sezóně na mnoha místech ČR ztěžovat bohatá úroda bukvic a žaludů.

Sika:

Jelen sika dosáhl nového rekordu, kdy oficiální úlovek v této sezóně činil 14 571 kusů (odstřel a odchyt), což je o 534 kusů více než v předešlé sezóně. Malý samuraj tak úspěšně dobývá další honitby a nemá v úmyslu s kolonizací přestat (Redakce 2016).

6.4 Myslivecká statistika 2016/2017

V roce 2016/2017 bylo na našem území uznáno celkem 5 815 honiteb s výměrou honební plochy 6 887 969 ha. Dle ČSÚ trvale vykonávalo právo myslivosti 91 604

držitelů loveckých lístků. Myslivecký rok 2016/2017 potvrdil vývoj z předešlých let, který je u spárkaté zvěře charakterizován jako rekordní v hodnotách ročních úlovků.

Tabulka 4: Lov zvěře za rok 2016 a jarní kmenové stavy k 31.3.2017

Skutečný lov zvěře					
	Plán lovu	Odstřel	Odchyt	Úhyn	Jarní kmenový stav zvěře k 31.3.2017 (sčítaný)
Zvěř černá	42 799	160 139	345	2802	62 134
Jelen sika	5 806	16 144	8	433	10 783

Zdroj: Vaca 2017

Černá zvěř:

V mysliveckém roce 2016/2017 se oficiálně ulovilo 160 484 kusů (odstřel a odchyt), což je o 14 % méně než v sezóně 2015/2016. Z přehledů z minulých let víme, že po poklesu vždy následoval nárůst, který dříve nebo později vyvrcholil dalším rekordem. Nebyl činěn tlak na uživatele honiteb kvůli hrozbě šíření afrického moru prasat v ČR, což lze očekávat.

Sika:

Evergreenem posledních let jsou neustále nové rekordy v lovu jelena siky. Oficiální úlovek v této sezóně činil 16 152 kusů (odstřel a odchyt), což je o 11 % více než v předešlé sezóně. Sičí zvěř se loví pouze na části našeho území, což danou situaci dramatizuje (Vaca 2017).

6.5 Myslivecká statistika 2017/2018

V roce 2017/2018 bylo na našem území uznáno celkem 5 793 honiteb s výměrou honební plochy 6 890 552 ha. Dle ČSÚ trvale vykonávalo právo myslivosti 90 940 držitelů loveckých lístků. Sezóna 2017/2018 nevybočila z trendu posledních let, kdy dochází k rekordním úlovkům, a to u spárkaté zvěře.

Tabulka 5: Lov zvěře za rok 2017 a jarní kmenové stavy k 31.3.2018

Skutečný lov zvěře					
	Plán lovu	Odstřel	Odchyt	Úhyn	Jarní kmenový stav zvěře k 31.3.2018 (sčítaný)
Zvěř černá	46 271	229 182	853	3484	580746
Jelen sika	9 079	17 106	15	533	12 349

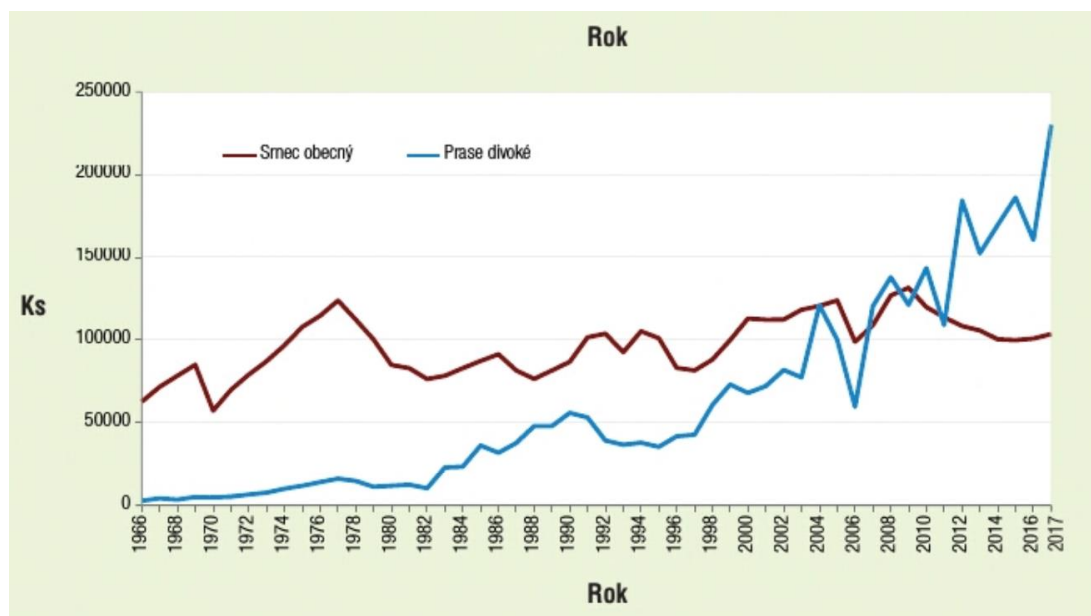
Zdroj: Vaca 2018a

Černá zvěř:

Rekordmanem č. 3 se ve výše uvedeném období stalo prase divoké. K rekordním úlovkům došlo především kvůli motivačním faktorům z loňského roku (snížení populační hustoty divočáků) z důvodu zamezení rozšíření afrického moru prasat (zástřelné). Výše úlovku černé zvěře činí 230 035 kusů (odstřel a odchyt), což je o 43,3

% více než v sezóně 2016/2017. Budeme-li vycházet ze zkušeností z předešlých let, tak můžeme očekávat výrazný meziroční propad.

Obr. 5: Vývoj úlovků prasete divokého v ČR v letech 1966-2017

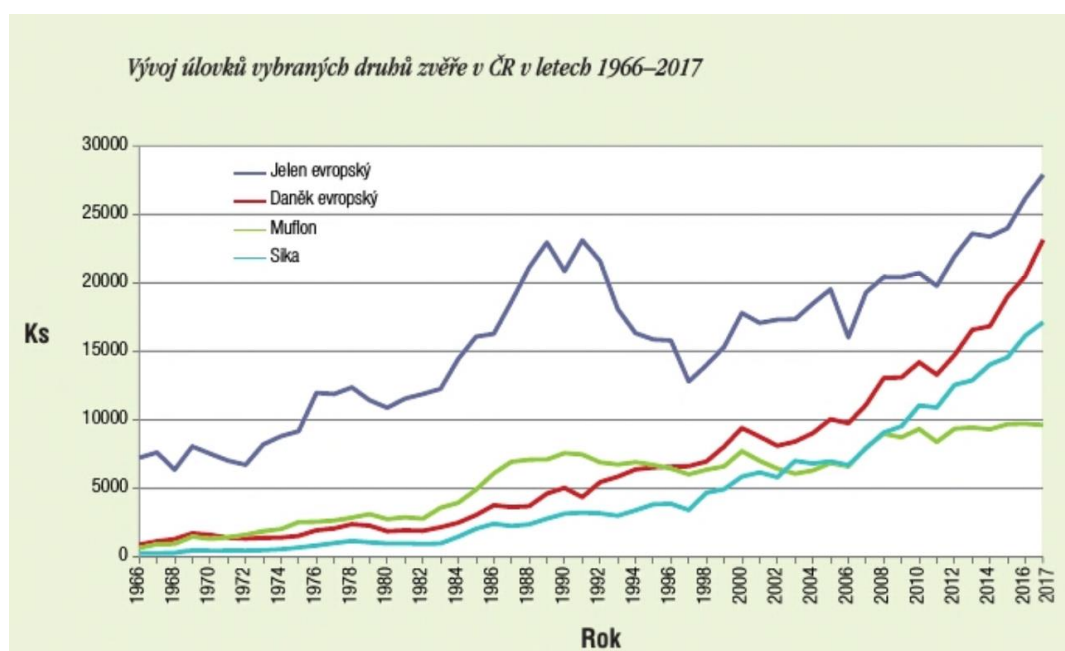

Zdroj: Vaca 2018a

Sika:

Rekordmanem č. 4 se v sezóně 2017/2018 stal jelen sika. Oficiální úlovek v této sezóně činí 17 121 kusů (odstřel a odchyt), což je o 6 % více než v předešlé sezóně. Největší výskyt jelena siky je v oblasti západních Čech, nemálo siků se loví na Moravě, ale i na dalších místech republiky (Vaca 2018a).

Obr. 6: Vývoj úlovků jelena siky v ČR v letech 1966-2017

Zdroj: Vaca 2018a

7 Vývoj stavů prasete divokého na Litoměřicku v letech 2013-2018

7.1 Honitba č. 1

Název honitby: Agrofrukt Kamýk

Držitel honitby: HS Kamýk - Hrádek

Uživatel honitby: MS Kamýk Hrádek s.r.o.

Hospodář honitby: Jiří Venclák

7.1.1 Výměra honební plochy (ha)

Zemědělská půda: 1415

Lesní půda: 197

Vodní plocha: 225

Ostatní pozemky: 122

Celková výměra honební plochy: 1959

7.1.2 Plán lovu zvěře – prase divoké

Plán lovu zvěře (odstřel i odchyt) – prase divoké v kusech:

Tabulka 6: Plán lovu (prase divoké)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Kňour	3	6	4	7	21
Bachyně	25	50	26	33	49
Lončák	55	120	52	69	106
Sele	124	200	123	230	252
Celkem	207	376	205	339	428

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

7.1.3 Skutečný lov zvěře – prase divoké

Skutečný lov zvěře (odstřel i odchyt) – prase divoké v kusech:

Tabulka 7: Skutečný lov (prase divoké)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Kňour	3	6	4	7	21
Bachyně	25	52	26	33	49
Lončák	55	138	52	69	106
Sele	124	121	123	230	252
Celkem	207	408	205	339	428

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

Plán lovu prasete divokého v honitbě Agrofrukt Kamýk koresponduje až na mysliveckou sezónu 2014/2015 se skutečným odlovem. Z informací a dat získaných na odboru životního prostředí Městského úřadu Litoměřice musím zkonstatovat, že skutečný odstřel má každoročně vzestupnou tendenci, výjimku tvoří myslivecká sezóna 2015/2016. Jako pozitivní vidím, že dochází nejvíce k odstřelu lončáků a selat.

7.2 Honitba č. 2

Název honitby: Žitenice

Držitel honitby: HS Žitenice

Uživatel honitby: MS Hradiště Litoměřice

Hospodář honitby: Ing. Jiří Červín

7.2.1 Výměra honební plochy (ha)

Zemědělská půda: 1312

Lesní půda: 210

Vodní plocha: 4

Ostatní pozemky: 84

Celková výměra honební plochy: 1610

7.2.2 Skutečný lov zvěře – prase divoké

Skutečný lov zvěře (odstřel i odchyt) – prase divoké v kusech:

Tabulka 8: Skutečný lov (prase divoké)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Kňour	0	0	0	2	2
Bachyně	1	0	0	0	1
Lončák	67	51	50	47	102
Sele	36	80	48	57	98
Celkem	104	131	98	106	203

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

Skutečný odstřel prasete divokého v honitbě Žitenice má až na mysliveckou sezónu 2015/2016 vzestupnou tendenci. Z informací a dat získaných na odboru životního prostředí Městského úřadu Litoměřice musím zkonstatovat, že za poslední rok došlo bezmála ke 100% nárůstu počtu odlovených kusů. Opět jako pozitivní vidím, že dochází nejvíce k odstřelu lončáků a selat.

7.3 Honitba č. 3

Název honitby: Kalich Ploskovice

Držitel honitby: HS Kalich Ploskovice

Uživatel honitby: MS Kalich

Hospodář honitby: Jaroslav Tintěra

7.3.1 Výměra honební plochy (ha)

Zemědělská půda: 1802

Lesní půda: 737

Vodní plocha: 15

Ostatní pozemky: 77

Celková výměra honební plochy: 2634

7.3.2 Plán lovu zvěře – prase divoké

Plán lovu zvěře (odstřel i odchyt) – prase divoké v kusech:

Tabulka 9: Plán lovu (prase divoké)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Kňour	60	22	25	25	29
Bachyně	58	27	34	34	32
Lončák	0	0	0	0	0
Sele	157	229	127	127	53
Celkem	275	278	186	186	114

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

7.3.3 Skutečný lov zvěře – prase divoké

Skutečný lov zvěře (odstřel i odchyt) – prase divoké v kusech:

Tabulka 10: Skutečný lov (prase divoké)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Kňour	7	22	22	8	3
Bachyně	29	21	17	7	1
Lončák	0	0	0	0	110
Sele	144	251	125	233	167
Celkem	180	294	164	248	281

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

Skutečný odstřel prasete divokého v honitbě Kalich Ploskovice v posledních dvou letech dvojnásobně převyšuje plán lovu. Z informací a dat získaných na odboru životního prostředí Městského úřadu Litoměřice musím zkonstatovat, že skutečný odstřel má každoročně vzestupnou tendenci, kdy výjimku tvoří myslivecká sezóna

2015/2016. Jako pozitivní vidím, že dochází nejvíce k odstřelu lončáků a selat, kterých je ve výše uvedené honitbě dle sčítání zvěře nejvíce. Jarní kmenový stav prasete divokého ve výše uvedené honitbě má za poslední tři roky konstantní charakter.

7.3.4 Jarní kmenové stavy – prase divoké

Jarní kmenové stavy zvěře (sčítaný) – prase divoké v kusech:

Tabulka 11: Jarní kmenový stav (prase divoké)

	k 31.3.2014	k 31.3.2015	k 31.3.2016	k 31.3.2017	k 31.3.2018
Kňour	3	3	9	9	9
Bachyně	5	6	8	8	8
Lončák	0	0	0	0	0
Sele	32	46	32	32	32
Celkem	40	55	49	49	49

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

7.3.5 Normované a minimální stavy – prase divoké

Normované a minimální stavy zvěře – prase divoké v kusech:

Tabulka 12: Normované a minimální stavy (prase divoké)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Normované	9	9	9	9	9
Minimální	5	5	5	5	5

Zdroj: Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí

7.3.6 Shrnutí

Vývoj početních stavů černé zvěře ve vybraných honitbách kopíruje stavy černé zvěře v ČR. Skutečný odlov prasete divokého se nám rozchází, a to v myslivecké sezóně 2015/2016, kdy ve výše uvedených honitbách dochází ke snížení počtu ulovené zvěře oproti statistickým údajům v ČR, kde byl propad zaznamenán v předešlé myslivecké sezóně 2014/2015. Rekordem v počtu úlovků černé zvěře se stal myslivecký rok 2017/2018 z důvodu zamezení rozšíření afrického moru prasat, kdy motivačním faktorem bylo zástřelné. Vzhledem k tomu, že u dvou honiteb není černá zvěř normována, žádají státní správu o povolení odlovu zvěře prasete divokého dle ust. § 36 odst. 5 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, o vydání vyjádření k lovu spárkaté zvěře ve výše uvedených honitbách, pro které zde nejsou stanoveny minimální a normované stavy. Na základě tohoto vyjádření požadují povolit lov samičí zvěře bez omezení věku a počtu odlovených kusů a samčí zvěře do věku 2 let bez omezení počtu odlovených kusů zvěře.

8 Vývoj stavů jelena siky na Karlovarsku v letech 2013-2018

8.1 Honitba č. 1

Název honitby: Chodov

Držitel honitby: Lesy České republiky

Uživatel honitby: Lesy České republiky, s.p. Lesní správa Toužim

Hospodář honitby: Ing. Rostislav Krejzek

8.1.1 Výměra honební plochy (ha)

Zemědělská půda: 212

Lesní půda: 587

Vodní plocha: 0

Ostatní pozemky: 30

Celková výměra honební plochy: 829

8.1.2 Plán lovu zvěře – jelen sika

Plán lovu zvěře (odstřel i odchyt) – jelen sika v kusech:

Tabulka 13: Plán lovu (jelen sika)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Jelen	6	8	8	10	10
Laň	15	13	15	15	15
Kolouch	13	9	11	15	15
Celkem	34	30	34	40	40

Zdroj: Interní materiály: Lesů ČR (Ing. Rostislav Krejzek, lesní správce LS Toužim)

8.1.3 Skutečný lov zvěře – jelen sika

Skutečný lov zvěře (odstřel i odchyt) – jelen sika v kusech:

Tabulka 14: Skutečný lov (jelen sika)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Jelen	2	3	1	0	0
Laň	14	17	17	17	34
Kolouch	17	28	35	44	42
Celkem	33	48	53	61	76

Zdroj: Interní materiály: Lesů ČR (Ing. Rostislav Krejzek, lesní správce LS Toužim)

Skutečný odstřel sičí zvěře v honitbě Chodov převyšuje každoročně plán lovu. Z informací a dat získaných od Lesů ČR, jmenovitě od Ing. Krejzka musím zkonstatovat, že skutečný odstřel má každoročně vzestupnou tendenci. Z údajů je dále

patrné, že v posledních dvou letech došlo ke dvojnásobnému odlovu laní a kolouchů, jelen nebyl uloven ani jeden. Jarní kmenový stav jelena siky ve výše uvedené honitbě má za poslední dva roky sestupný charakter.

8.1.4 Jarní kmenové stavy – jelen sika

Jarní kmenové stavy zvěře (sčítaný) – jelen sika v kusech:

Tabulka 15: Jarní kmenový stav (jelen sika)

	k 31.3.2014	k 31.3.2015	k 31.3.2016	k 31.3.2017	k 31.3.2018
Jelen	8	8	10	8	4
Laň	10	10	15	10	11
Kolouch	4	4	10	4	6
Celkem	22	22	35	22	21

Zdroj: Interní materiály: Lesů ČR (Ing. Rostislav Krejzek, lesní správce LS Toužim)

8.1.5 Shrnutí

Vývoj početních stavů jelena siky a jeho skutečného odlovu ve vybrané honitbě Chodov kopíruje poměrně přesně obdobnou situaci v ČR. Jelen sika dosahuje každoročně nových rekordů v počtu ulovené zvěře. Plán lovu je každoročně překračován o desítky kusů v počtu ulovené zvěře. Dle sdělení Ing. Rostislava Krejzka dochází i každoročně k větším škodám na lesních porostech. Na otázku, co dělají proto, aby došlo ke snížení stavů jelena siky odpověděl: „žádáme státní správu o povolení odlovu zvěře jelena siky dle ust. § 36 odst. 5 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, o vydání vyjádření k lovu spárkaté zvěře ve výše uvedené honitbě, pro které zde nejsou stanoveny minimální a normované stavy. Na základě tohoto vyjádření požadujeme povolit lov samičí zvěře bez omezení věku a počtu odlovených kusů a samčí zvěře do věku 2 let bez omezení počtu odlovených kusů zvěře. Dále žádáme dle ust. § 39 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, o vydání rozhodnutí ve věci snížení stavu či zrušení chovu zvěře“.

9 Diskuse

Diskuze na téma početnost, či přemnožení spárkaté zvěře probíhá na několika úrovních. Jak veřejná diskuze v českém tisku, tak diskuze uvnitř myslivecké komunity. Pro účel této diskuze byl vybrán časopis Svět myslivosti, kde mě zaujala anketa na téma „*Početnost spárkaté zvěře – včera, dnes a zítra?*“

„Před 30 lety konstatovalo Ministerstvo lesního a vodního hospodářství, že je u nás příliš mnoho jelení zvěře, která působí značné škody především lesnímu hospodářství, takže její stav je nutné razantně zredukovat. Bylo okolo toho mnoho povyku a nepříjemností mezi lesníky a myslivci (ostatně jako vždy, když se diskutuje o únosných stavech zvěře), nicméně v podmínkách tehdejšího režimu se příkaz musel plnit. A úlovky jelení zvěře začaly prudce narůstat. Program řízeného redukčního odstřelu skončil po roce 1989 a historie začala psát novou kapitolu. Dnes jsme v situaci, kdy máme jelení zvěře oficiálně mnohem více než v polovině 80. let a v porovnání s uvedeným obdobím několikanásobek stavů černé, dančí a sičí zvěře, mnohem více mufloní zvěře, minimálně stejně srnčí zvěře. Ubylo však myslivců a jejich populace zestárla. Jde o věci, které bychom měli řešit, nebo je malicherné se jimi zabývat a stačí jim ponechat volný průběh? Jaký vývoj lze očekávat v příštích letech?“ (Svět myslivosti 2016).

Mgr. Patrik Mlynář náměstek ministra zemědělství pro řízení sekce lesního hospodářství – zákon o myslivosti předal kompetence do rukou vlastníků honebních pozemků. Během posledních dvou desetiletí došlo ke změně zemědělského hospodaření, struktury krajiny i pěstování plodin na velkých celcích. Tím došlo ke změně podmínek pro spárkatou a drobnou zvěř. Početní stavy spárkaté zvěře (vybrané druhy) se v důsledku pěstování energeticky bohatých plodin navyšují, ale kvalita a druhová pestrost potravy klesá. Za lokální problémy s početnými stavy zvěře nesou vinu všechny zúčastněné strany a chceme-li efektivně tyto stavy změnit, je nutné změnit životní prostředí v němž se zvěř vyskytuje (Svět myslivosti 2016).

Ing. Václav Lidický, výrobně technický ředitel Lesů České republiky, s.p. – vysoké stavy spárkaté zvěře, nevhodná druhová skladba, nevhodná struktura pohlaví a věku, nedostatečné stavy drobné zvěře, vysoké škody působené zvěří, to jsou některé z mnoha negativních jevů české myslivosti. „*Považuji za velmi důležité, za zásadní, abychom se myslivostí zabývali systematicky a principiálně, s příslušnou odborností a pokud možno bez různých tradovaných klišé, dogmat a posunutých významů.*“ Je zapotřebí popsat stav zvěře a prostředí a definovat úlohu a cíle myslivosti v krajině. Vytvořit funkční legislativní rámec k naplňování stanovených cílů (Svět myslivosti 2016).

doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc., pedagog na Fakultě lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze – proč je redukce spárkaté zvěře dlouhodobě neúspěšná? Jednou z příčin je obrovská produkce biomasy v celé střední Evropě, což má za následek nárůst množivosti zvěře. Neznalost etologie zvěře a bezhlavé vybíjení zvěře, které vede pouze k destrukci sociálních struktur. „*Bude trvat ještě mnoho let, než se nám podaří patřičně vzdělat nejen myslivce, ale i vlastníky a správce honebních pozemků a začít situaci řešit odborně, a ne na úrovni tzv. politických rozhodnutí.*“

K tomu je však nutné vypořádat se s dalším důvodem, a to je neochota poučit se z dosavadních neúspěchů (Svět myslivosti 2016).

doc. Ing. Jiří Kamler, Ph.D., pedagog na Lesnické a dřevařské fakultě Mendelovy univerzity v Brně – jako mladý adept myslivosti zažil období nařízené redukce jelení zvěře v Jeseníkách. Odstřel holé zvěře byl skutečně vysoký, ale zmírnění tlaku státní správy se rychle projevilo poklesem úlovků právě holé zvěře. „*Pokud jde o pokles počtu myslivců, je to trend, s nímž se asi musíme smířit a v podstatě ani není možné ho zastavit.*“ Snížení počtu myslivců neohrožuje výši úlovků spárkaté zvěře, ale problém spočívá v rezignaci na péči o drobnou zvěř, regulaci predátorů a stále menším kontaktu s veřejností (Svět myslivosti, 2016).

Petr Žaba, bývalý lesní správce Lesní správy Frýdlant v Čechách – není zcela přesvědčen, že redukční odstřel jelení zvěře v 80. letech vedl ke skutečně výraznému snížení reálných stavů. Je to i období, kdy většina mysliveckých spolků začala rezignovat na chov drobné zvěře. Je zapotřebí vysvětlit veřejnosti, že člověk je součástí ekosystému a nejvýrazněji ho ze všech živočichů ovlivňuje a nese odpovědnost za jeho budoucnost. „*Věřím, že bude schválen moderní zákon o myslivosti, který dá orgánům státní správy kompetence k účinné kontrole dodržování normovaných stavů veškeré zvěře, vymezí pojem únosných škod působených zvěří a na zvěři, donutí držitele i nájemce honiteb spolupracovat a podřídit se jednotnému řízení v chovatelských oblastech a zemědělce změnit současný způsob hospodaření*“ (Svět myslivosti 2016).

Ing. Milan Slavinger, bývalý pracovník státní správy myslivosti Magistrátu města Jihlavy – „*Volný nárůst stavů spárkaté zvěře byl umožněn schválením zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti*“. Tímto zákonem došlo k omezení kompetencí státní správy ve stanovení minimálních a normovaných stavů spárkaté zvěře. Tyto kompetence byly přeneseny na držitele honiteb. „*Tento systém myslivcům maximálně vyhovoval a vyhovuje a umožnil nárůst stavů a rozšíření spárkaté zvěře do mnoha nových honiteb*“ (Svět myslivosti 2016).

Ing. Vladimír Krchov, Ph.D., ředitel Lesů hlavního města Prahy – „*Po zásadním snížení stavů spárkaté zvěře se v nové historii České republiky dosud nevytvořila skutečná poptávka*“. Pro většinovou část populace je téma přemnožení zvěře jako okrajové. Kdo viděl volně v přírodě daňka, či jelena, takže jich logicky musí být málo. Proběhne několik konferencí na toto téma, ale nikdo z volených představitelů si to do koaličního prohlášení nedá. Jednou však nastane vzácná shoda okolností a uzraje vůle tuto situaci řešit. „*A po mnoha desetiletí pečlivě vedená myslivecká statistika konečně dojde svého docenění-jako přímý důkaz absurdity současného systému tzv. mysliveckého plánování*“ (Svět myslivosti 2016).

Ing. Jiří Janota, předseda Českomoravské myslivecké jednoty – „*před lety jsem v jednom příspěvku napsal, že situaci začneme odpovědně řešit teprve tehdy, když prasata rozryjí Václavské náměstí*“. Obdobná situace je i u ostatních druhů spárkaté zvěře s výjimkou srnčí. Odborníci bijí na poplach ohledně sičí zvěře a jejich mezidruhového křížení s jelenem evropským. Kdo za to může? Tato problematika je pravidelně podsouvána myslivcům a způsobu mysliveckého hospodaření. Na druhou stranu honitby jsou zazvěřené, lovecká úspěšnost vysoká. Během 20 posledních let však dochází k zdecimování věkové a pohlavní struktury spárkaté zvěře a neudělalo

se nic pro úbytek zvěře drobné. Za již zcela běžnou bereme situaci, kdy dochází k smyšleným a vylhaným číslům při vykazování sčítaných stavů zvěře a úlovků, z důvodu obavy ze sankcí, či výpovědi nájemní smlouvy na honitbu. Klesá počet držitelů loveckých zbraní, generace myslivců stárne a my si musíme přiznat, že není za pět minut dvanáct, ale hodina po dvanácté (Svět myslivosti 2016)!

Shrnutí:

Z diskuze týkající se početnosti spárkaté zvěře vyplynulo, že je zapotřebí dát větší kompetence státní správě a vytvořit fungující legislativní rámec. Změnit způsob hospodaření a strukturu krajiny. Definovat úlohu myslivosti a v neposlední řadě, ač to bude znít jako klišé měly by spolu začít efektivně spolupracovat uživatelé honiteb, vlastníci honebních pozemků spolu s hospodařícími subjekty pod záštitou výše uvedené státní správy.

10 Závěr a vyhodnocení

Ve své bakalářské práci jsem se snažil analyzovat stavy a vývoj počtu spárkaté zvěře ve vybraných oblastech České republiky a ČR, a to v letech 2013-2018. Kromě toho byla věnována pozornost škodám působených zvěří na lesních porostech a agrocenózách. Dále jsem na základě analýzy zjišťoval možnosti a opatření na udržování optimálních stavů zvěře.

Z analýzy a rozбором údajů poskytnutých odborem životního prostředí Městského úřadu v Litoměřicích, interním sdělení Ing. Rostislava Krejzka a statistickými údaji z odborné literatury jsem došel k závěru, že dochází k neustálému populačnímu růstu černé zvěře, která je dána nepoměrem mezi její reprodukcí a mortalitou. Dlouhodobě se nedaří stavy černé zvěře regulovat a není ani vyvinut takový lovecký tlak, který by zastavil populační růst hustoty divočáků a lokálně ulevil intenzivnímu vlivu černé zvěře na rostlinnou výrobu. Výjimkou je myslivecký rok 2017/2018, kdy došlo k rekordním úlovkům především kvůli motivačním faktorům z důvodu zamezení rozšíření afrického moru prasat (zástřelné).

U jelena siky můžeme zkonstatovat, že se jedná o nejrychleji rostoucí populaci introdukovaného kopytníka v České republice. V posledních letech dochází k výraznému rozšiřování jeho teritorií. Jedná se o mimořádně adaptabilní druh, který se vyznačuje značnou množivostí, je nenáročný na potravu, tolerantní ke klimatickým podmínkám a je odolný vůči nemocem. Za povážlivou situaci považuji křížení jelena siky s naší původní královskou zvěří jelenem evropským. Ke křížení dochází na 30 % areálu výskytu jelena evropského se sikou.

Předpokládaný vývoj stavů spárkaté zvěře souvisí s několika vybranými faktory. Jedním z těchto faktorů je hledisko lesního hospodářství, kdy je nutné zachovat původní dřeviny, které ustupují na úkor lesů hospodářských (těžba dřeva), pro zachování ekosystému. Vysazovat vhodnou druhovou strukturu lesů, která by zvěří zajišťovala dostatek potravy. Zaměřit se na původní výsadbu dřevin. Nezalesňovat louky, kde se zvěř pastvila, měla svá stávaníště a klidové zóny.

Dalším z faktorů je změna zemědělského hospodaření, kdy po roce 1989 došlo k velkoplošnému pěstování energetických plodin (kukuřice a řepka), na což zvěř reaguje zvýšenou množivostí. Opatření vedoucí ke snižování škod působených zvěří by mělo být činěno jak ze stran zemědělců, tak i ze stran uživatelů honiteb. Ze strany zemědělců, jde především o dodržování agronomické praxe, která je zaměřena na vhodný výběr plodin. Na podzim provádět hlubokou orbu z důvodu nemožnosti vyrytí posklizňových zbytků. Vysévat spíše jařiny než ozimy, hlavně po rizikových (oblíbených) plodinách, protože na jaře je i dostatek jiné potravy. K výsevu volit plodiny, které jsou méně náchylné k poškození (osinaté odrůdy obilovin). Jako viníka ve výběru pěstovaných plodin bych označil agrární politiku, která podporuje pěstování energetických plodin, které spárkaté zvěři poskytují nejlepší podmínky.

Krátkodobou volbou mohou být i pachové, zvukové či světelné ohradníky vhodné v době dozrávání plodin. Budování oplocení, je ekonomicky velmi náročné, ale efektivní.

Pro efektivní lov nesmíme zapomínat na údržbu remízků, sečení mezí, osazování ploch různě vysokými plodinami, ponechání průseků na okrajích polí, ale i zaplevelení porostů má vliv na větší škody působené zvěří (zvěří poskytuje klid) a ta zde dlouhodobě setrvává.

V rámci eliminace škod způsobených zvěří by měli vlastníci honebních pozemků více využívat ustanovení § 39 zákona č. 449/2001 S., o myslivosti, které stanovuje snížení stavů zvěře, až po zrušení chovu. Ve většině případů se spoléhají na lov zvěře, ale odborníci se shodují, že takto lze stavy spárkaté zvěře pouze redukovat, ale nikoliv snižovat. Alternativou by mohlo být i budování odchyťových zařízení.

V neposlední řadě povolit lov samičí a samčí přemnožené spárkaté zvěře celoročně do věku dvou let s ohledem na vhodnost poměru pohlaví zvěře. Upřednostnit lov mladé zvěře a z dospělé se zaměřit na lov samičí zvěře. Dobrou motivací k odlovu přemnožené spárkaté zvěře by mohlo být pro myslivce zástřelné, což se osvědčilo i v boji proti africkému moru prasat.

Za problémy s početními stavy jsou dle mého zodpovědní nejen uživatelé honiteb, ale i vlastníci honebních pozemků spolu s hospodařícími subjekty. Je zapotřebí definovat míru práv a povinností vlastníků honebních pozemků a státu prostřednictvím státní správy.

10.1 Přínos práce

Přínosem práce je zamyšlení se nad vysokými stavy vybraných druhů spárkaté zvěře v některých lokalitách ČR a jejich vývojové trendy. A analýza příčin způsobujících tyto nerovnováhy.

11 Seznam literatury

- [1]. Červený, J., 2004: Encyklopedie myslivosti, Ottovo nakladatelství, Praha, 592 s.
- [2]. Gale, A., 2009: The Sika Hunters. Halcyon Press, Auckland, 264 s.
- [3]. Hanák, J., 2015: Jelen sika japonský. Arista Books, Praha, 84 s.
- [4]. Hanzal. V., Hart. V., Janiszewski. P., Forejtek. P., Kořanová. D., 2016: Myslivost I. Česká zemědělská univerzita, Praha, 382 s.
- [5]. Hanzal. V., Hart. V., Janiszewski. P., Forejtek. P., Kořanová. D., 2016: Myslivost II. Česká zemědělská univerzita, Praha, 320 s.
- [6]. Hanzal, V., 2000: O zvěři a myslivosti. Dona, České Budějovice, 126 s.
- [7]. Hromas, J., 2000: Myslivost. Matice lesnická, Písek, 491 s.
- [8]. Mccullough, D., Takatsuki, S., Kaji, K., 2008: Sika Deer: Biology and Management of Native and Introduced Population. Springer, Tokyo, 666 s.
- [9]. Melletti, M., Meijaard, E., 2018: Ecology, Conservation and Management of Wild Pigs and Peccaries. Cambirdge University Press, Cambridge, 466 s.
- [10]. PENZUM., 2014: Znalostí z myslivosti. Druckvo, Praha, 848 s.
- [11]. Průša, E., 1990: Přirozené lesy České republiky. Ministerstvo lesního hospodářství a dřevozpracujícího průmyslu ČR ve Státním zemědělském nakladatelství, Praha, 248 s.
- [12]. Quitt, E., 1971: Klimatické oblasti Československa. Academia, Praha, 73 s.
- [13]. Yamamoto, D., 2017: Wild Boar. Reaktion Books, London, 224 s.
- [14]. Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění.
- [15]. Redakce, 2014: Myslivecká statistika 2013/2014, Svět myslivosti, ročník 15 č. 9. S. 4-6.
- [16]. Redakce, 2015: Myslivecká statistika 2014/2015, Svět myslivosti, ročník 16 č. 9. S. 9-11.
- [17]. Redakce, 2016: Myslivecká statistika 2015/2016, Svět myslivosti, ročník 17 č. 9. S. 8-11.
- [18]. Vaca, D., 2017: Myslivecká statistika 2016/2017. Svět myslivosti, ročník 18 č. 9. P. 8-12.
- [19]. Vaca, D., 2018: Myslivecká statistika 2017/2018. Svět myslivosti, ročník 19 č. 9. S. 8-14.
- [20]. Kušta, T., 2018: Střety zvěře s dopravními prostředky. Svět myslivosti, ročník 19 č. 8. S. 14-17.
- [21]. Vaca, D., 2018: Rok s africkým morem prasat. Svět myslivosti, ročník 19 č. 7. S. 18-20.

- [22]. Svět myslivosti, 2016: Velká anketa Světa myslivosti. Svět myslivosti, ročník 17 č. 10 S. 8-12.
- [23]. Štrobach, J. et Mikulka, J., 2016: Škody zvěří na polních plodinách a trvalých travních porostech. Myslivost ročník 64 č. 11. S. 62.
- [24]. Turek, K. et Friedlová, E. et Hána, J. et Lotocký, M., 2018: K myslivecké statistice. Myslivost ročník 66 č. 10. S. 26-29.
- [25]. AOPK ČR, ©2019: Informační server Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (online) [cit.2019.02.18], dostupné z <<http://ceskestredohori.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/>>.
- [26]. Myslivost, ©2019: Informační server Stráž myslivosti (online) [cit.2019.03.21], dostupné z <<http://myslivost.cz>>
- [27]. MZe, ©2019: Informační server Ministerstva zemědělství České republiky (online) [cit.2019.02.12.], dostupné z <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/>>.
- [28]. UHUL, ©2019: Informační server Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (online) [cit.2019.03.20.], dostupné z <www.uhul.cz>.
- [29]. Interní materiály: Městského úřadu Litoměřice, odboru životního prostředí
- [30]. Interní materiály: Lesů ČR (Ing. Rostislav Krejzek, lesní správce LS Toužim)

12 Seznam obrázků

- Obr. 2: Prase divoké Myslivost, ©2019: Informační server Stráž myslivosti (online) [cit.2019.03.21], dostupné z <<http://myslivost.cz>>
- Obr. 2: Jelen sika Myslivost, ©2019: Informační server Stráž myslivosti (online) [cit.2019.03.21], dostupné z <<http://myslivost.cz>>
- Obr. 3: Honitby na Litoměřicku (Agrofrukt Kamýk, Žitenice, Kalich Ploskovice) UHUL, ©2019: Informační server Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (online) [cit.2019.03.20.], dostupné z <www.uhul.cz>.
- Obr. 4: Honitba na Karlovarsku (Chodov) UHUL, ©2019: Informační server Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (online) [cit.2019.03.20.], dostupné z <www.uhul.cz>.
- Obr. 5: Vývoj úlovků prasete divokého v ČR v letech 1966-2017 Vaca, D., 2018: Myslivecká statistika 2017/2018. Svět myslivosti, ročník 19 č. 9. S. 8-14.
- Obr. 6: Vývoj úlovků jelena siky v ČR v letech 1966-2017 Vaca, D., 2018: Myslivecká statistika 2017/2018. Svět myslivosti, ročník 19 č. 9. S. 8-14.